

בית מדרש • הוצאה לאור

נהגות דשמעתה

גליון אקטואלי מרתק מבית היוצר של אש התורה

לעילוי נשמת הגאון המופלא צנוע ומעילי - רבי שלמה ב"ר מאיר שפירא זצ"ל

מהדורת
זכרון
שלמה

הדרך המובחרת לנר הבדלה במוצ"ש ליל שבועות

גם יעשה בנוגע לנר אבוקה, שידליק נר אבוקה שדולק כמה שעות בחדר שאוכל את הסעודה, ויהיה בו צורך יום טוב משום תוספת אורה. אך יעויין בביאור הלכה (שם) שיותר טוב שלא לסמוך על טעם זה, [ובפרט בימינו שיש תאורת חשמל, ואין זה תוספת אורה].

ומשום כך העצה המובחרת היא, לסדר **שאחד מנרות היום טוב** עצמם יהיה אבוקה, או ע"י שידליק ליו"ט נרות שעה עם שתי פתילות **הדולקים זמן רב**, אך צריך לשים לב שאין ב' הפתילות יוצאות ממקום אחד, שאם שתי הפתילות יוצאות יחד אינו נחשב אבוקה (משני"ב רח"צ ח), אלא אם כן יש שעה ביניהם.

ואם רוצה להדר בנרות שמן, יעשה חור נוסף בשעם של פתיל צף, ויתחוב בו פתילה נוספת, ובהדלקת נרות יום טוב תדליק האשה את שתי הפתילות **יחד**. ובאופן זה נמצא שאין כאן הדלקה נוספת מלבד הדלקת נרות יום טוב. [ומה שמדליקה ב' פתילות אינו נחשב הדלקה שלא לצורך, שהרי אין כאן מעשה נוסף של הדלקה אלא רק ריבוי בשיעורין, וריבוי בשיעורין מותר ביו"ט].

ומצאנו עצה זו מפורשת בקדמונים (לקט יושר הל' ירט אות כ"ט), שהורו לנשים להדליק **נרות יום טוב** נרות שעה קלועים, כדי שיוכלו אחר כך להשתמש בהם כנר אבוקה, ולברך עליהם בהבדלה.

ידועה ההלכה (א"ח רח"צ ב'), שמצוה מן המובחר לברך בהבדלה על נר **אבוקה**. ונתחבטו רבים, כיצד לקיים הלכה זו במוצאי שבת שחל בה ליל יום טוב, שהרי אם נדליק נר אבוקה לא נוכל אחר כך לכבותו. ומשום כך יש שהמציאו נר הבדלה קטן, שכבה מעצמו תוך כמה דקות. [ויש שמדליקים ב' גפרורים סמוכים זה לזה, ולאחר מכן מניחים אותם שיכבו מאליהן].

אך הפוסקים פקפקו אם יש היתר בהדלקה זו, שהרי אסור להדליק ביום טוב נר שאין בו צורך היום (תק"ד ח). ואכן,

מסקנא דשמעתה

נידונים אקטואליים בראי ההלכה

רב המכון דבי צבי רותן שליט"א - מורה הוראה וראש כולל גני אילון - אחיסמך

בספר יום טוב שני כהלכתו (פ"א הע' ס"ח) הביא מהגרש"א **שאינו להדליק** נר מיוחד לאבוקה, שאין זה צורך יום טוב. וכן מובא מהגרש"א בשמירת שבת כהלכתה (ח"ב סי' י"ח), שהניח בצריך עיון אם יש היתר בהדלקה זו. וכ"ה בארחות שבת (ח"ד פל"ג סעיף נ"א). [ועי' משנה הלכות (ח"ח רי"ז) דכיון שדין אבוקה אינו אלא הידור ומצוה מן המובחר, אין להתיר שבות בשבילו. ובמשנ"ב מצינו סתירה בנוגע לנרות מצוה שאינם צורך יו"ט, שהתיר בסעודת ברית (תק"ד ל'), ואסר להדליק לצורך בדיקת חמץ (שעה"צ ת"ל ט)].

ויש שהציעו, שכאשר באים להעביר אש לגפרור בכדי להדליק את נרות היום טוב, ישתמשו במקום גפרור בנר האבוקה, ואתו ידליקו את נרות היום טוב, ולאחר מכן יוכלו להשתמש בו להבדלה. אך יש להשיג על כך, שהרי אין מברכין בהבדלה אלא על נר שהודלק **להאיר** ולא על נר שהודלק לצורך אחר, כגון לכבוד (עי' סי' רח"צ בביאור הלכה סעיפים י"ב), ובאופן זה לא הודלק הנר בשביל להאיר אלא בכדי להעביר את האש.

ויש שרצו לומר על פי מה שכתב בביאור הלכה (תק"ד ה' ד"ה נר) בנוגע לנר נשמה (י"אר צייט"), שכיון שאינו צורך יום טוב, אין היתר להדליקו אלא אם כן ידליקנו בחדר שאוכל בו, ויהיה בו צורך יום טוב משום תוספת אורה בסעודה. וכך

לקבלת הגליונות וחומר מרתק נוסף שלחו בקשה ל: A9768552@gmail.com

צורתא דשמעתתא

סקידה מקיפה של סוגיה הלכתית

הרב מנחם אדלר - דאש בית המדרש

איסורי מלאכה בהרכבת כלים חד פעמיים

העברת שרוכים מנעל לנעל

במסכת שבת (מת. מתבאר, שיש איסור 'מכה בפטיש' בהכנסת מילוי ("מוכין") לכרית בפעם הראשונה, שבכך נעשית הכרית ראויה לשימוש ונשלמת יצירתה. ומבואר שיש איסור תורה גם בהרכבה פשוטה ורפויה שאין בה הידוק או תקיעת חלקים, ונפסק להלכה במשנה ברורה (ש"מ ס"ק ל"ג).

עוד נתבאר שם, שזהו דוקא בפעם הראשונה, שאז נתחדש בשני החלקים חשיבות כלי, מה שאין כן לאחר שמילא את הכר, מותר להוציא ולהחזיר בו את מילוי. אלא שמבואר במשנה ברורה (ש"מ ל"ב), שהיתר הוא דוקא כשמחזיר את אותו מילוי שהיה בו מתחילה, אבל אסור להעביר מילוי מכרית לכרית, משום שביחס לכרית אחרת יש כאן הרכבה חדשה. ומטעם זה כתב להלכה הגר"ש¹ אוירבך זצ"ל (מחברת כ"י, מועתק בבנין שבת פ"ט) שיש איסור להעביר שרוכים ישנים מנעל לנעל בשבת, שכן ביחס לנעל אחרת נחשבת השחלת השרוך הישן להרכבה ויצירה חדשה.

הרכבת גביעים חד פעמיים

על פי המתבאר, כתבו האחרונים בפשיטות (ארחות שבת פ"ח סעיף ע"ג, והאריך בזה במחזה אליהו, ח"ב סי' י"ג), שיש איסור בהרכבת גביע פלסטיק חד פעמי עם בסיסו בפעם הראשונה, אפילו שהרכבתו רפויה.

הרכבת כוסות קינוח עם תחתית המשמשת גם כמכסה

והנה מצוי כוסות קינוח חד פעמיים, אשר יש להם תחתית שיכולה לשמש גם כמכסה, והדרך היא למלא אותם מערב שבת ולשומרם סגורים עם הכיסוי במקפיא, ובשבת קודש מוציאים אותם ומשתמשים במכסה כתחתית. וכתב במחזה אליהו, שגם בזה יש איסור להרכיב את התחתית בפעם הראשונה בשבת¹. אלא שכתב עצה למעשה, שירכיב את התחתית מערב שבת, ואח"כ יפרק וישתמש בה כמכסה, ובשבת יוכל לשוב ולהשתמש בו כתחתית כיון שכבר נתחבר פעם אחת מערב שבת.

אך יש להדגיש, שדוקא בכוסות אלו שיכול להשתמש בתחתית כמכסה לאותה הכוס, תועיל העצה לחבר מערב שבת. מאחר שיכול לשייך את הכוס לתחתית המסויימת שהייתה מחוברת בה מערב שבת. מה שאין כן באותם סוגים שאין יכולים להשתמש בתחתית כמכסה, והדרך לאחסן במקפיא בלא התחתית [בשביל שיקולים של ניצול המקום], כאן לא יועיל לחבר התחתית מערב שבת, מאחר שכאשר בא לחברם בשבת שמא יחבר תחתית של כוס אחת לכוס אחרת. והרי זה כנתינת שרוך של נעל אחת לנעל אחרת, שנחשב כנתינה ראשונה ואסור, וכמו שנתבאר.

הרכבה על דעת פירוק ושימוש חוזר

יש להוסיף, שכל איסור ההרכבה בפעם הראשונה הוא דוקא כשמרכיב על דעת שיארו מחוברים. אך באופן שהרגילות לפרק אחר כך, כגון מי שרגיל לפרק ולנקות לצורך שימוש נוסף, אין איסור בהרכבה כזו. וכמו שמבואר במשנה ברורה (שי"ז ט"ז) שאין איסור

בהשחלת חגורה למכנסים בפעם הראשונה, מפני שדעתו להוציאה אחר כך.

אכן, בסעודות שבע ברכות וכדומה, שאין הדרך לפרק אחר כך, אלא אוספים הכוסות יחד עם השאריות ומשליכים הכל לאשפה בעודן מחוברים, הרי זה כהרכבה לעולם שיש בה איסור. שעל אף שאין לו ענין בחיבור, מכל מקום סוף סוף נשארים מחוברים. [כן הוכיח הגר"ש¹ מדברי רש"י בסוכה, כמבואר בש"כ פ"ה הע' ס"ג].

ובמחזה אליהו (ח"ב י"ג כ"ד) נסתפק במקרים כאלו שהרגילות להניחם מחוברים, אם יהיה היתר להרכיב על דעת מפורשת לפרק את החיבור בסיום הסעודה. וצידד שעל כל פנים יהיה בזה איסור של דבריהם, שמא ישכח ויניחם כך, כשם שמצינו איסור לקשור קשר שהרגילות לעשותו לעולם על דעת להתירו מיד, שמא ישכח ויניחנו קשור (שי"ז ז'). והביא מדברי התוספות בשבת (מת. ד"ה הא) שמלאכות מכה בפטיש וקושר למדות זו מזו בגזירותיהן.

¹ ויש לעיין בזה, דלכאורה מה שנחשבת ההרכבה 'מכה בפטיש' היינו משום שבעת ההרכבה מתאחדים החלקים לכדי תואר כלי אחד שלם, העומד על מתכונתו עם כל חלקיו. ומשום כך יש לדון שזהו דוקא כאשר התחתית יש לה שימוש אחד, אך כאשר משמשת גם כמכסה, נמצא שאין צורת שלמות הכלי דוקא כשהתחתית משמשת כבסיס, שהרי עומדת גם לשמש לו כמכסה, וצ"ע. [אולם ייתכן שיש משמעות לשני השימושים דוקא בכלי רב פעמי, אבל בכלי חד פעמי שאין התחתית עומדת לשמש עוד כמכסה, ייתכן ואין זה מוגדר כשני שימושים אלא כשני שלבים בהעמדת הכלי, שמתחילה משמש ככלי אחסון, ולאחר מכן ככלי הגשה, ובשלב השני ייעודו היחיד של המכסה לשמש כתחתית, וצ"ע.]

שמעתתא דרפואה

סוגיות רפואה בשבת ופיקוח נפש

הרב מנחם אדלר - דאש בית המדרש

דחיית איסורים בעת פיקוח נפש

שתי המקורות וההשלכות שביניהם

נתבאר בגמרא (יומא פה.) כמה מקורות לכך שפיקוח נפש דוחה את השבת. ביניהם, דרשת חז"ל מהכתוב 'שמרו בני' את השבת' - **חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה**. אולם, מסיקה הגמרא שהמקור הוא מ"אלה המצוות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" - **ולא שימות בהם**, משום שלענין שאר המקורות אין הכרח שבאים לרבות גם מקרה של **ספק סכנה**, משא"כ 'וחי בהם' משמעו כי חיוב המצוות נאמר דוקא באופן של חיים ודאיים, ולא כשנכנס על ידם לספק סכנה.

ובפשוטו היה מקום להבין שהמקורות הנוספים נדחו, אך בפוסקים מתבאר שעדיין הדרשה של 'חלל עליו כדי שישמור' קיימת, ומשתמשים בה במקרים שאין שייך בהם דחיית המצוות מדין 'וחי בהם'. ודברי הפוסקים בזה מתבארים מתוך ההשלכות שמצינו לכך:

א. הצלת יהדות: כתב המגן אברהם (שו"כ טו), שבמקרה בו חטפו הנכרים ילד יהודי כדי להעבירו על דתו, מותר לחלל שבת להצילו מידם, אפילו כשידוע כי אין נשקפת לילד סכנת חיים. מפני ששייך בזה 'חלל עליו שבת כדי שישמור שבתות הרבה'. ובאופן זה של הצלת יהדותו של הילד אין שייך הטעם של 'וחי בהם', שהרי אין כאן פיקוח נפש מצד גופו, ומכל מקום נדחים כל המצוות למען הצלת 'יהדותו', מדין 'חלל כדי שישמור'. ויעויין בחוט שני (ח"ד פרק פ"ט ס"ק ה) שהורה כעין זה בימינו, שמותר לחלל שבת למען הצלת ילד מקיבוץ חילונו.

בהגהות חכמת שלמה (ש"כ) כתב על פי זה במי שענינו בסכנה, דאף שאין דוחין שבת עבור סכנת אבר, מכל מקום מאחר ואם יתעורר ויהיה סומא ייפטר מהמצוות לדעת רבי יהודה, הגם שאין שייך כאן 'וחי בהם' משום שאין כאן סכנת נפשות, עדיין שייך 'חלל כדי שישמור' דהיינו כדי שישאר מצווה ועושה ויוכל לקיים המצוות, ע"ש. [והוסיף, דאף שאין הלכה כר"י, שהרי חכמים חולקים והלכה כרבים, מכל מקום הרי אין חולקים בפיקוח נפש אחר הרוב... וה"ה בפיקוח מצוות].

ועל דרך זה כתב בשבט הלוי (ח"ד ל"ד), שאדם הנמצא בסכנה שעלול לצאת משפיות דעתו ולהיעשות שוטה כל ימיו, מותר לחלל שבת כדי להצילו, גם באופן שאין נשקפת סכנה לחייו ובריאותו. דאף שאין שייך כאן 'וחי בהם' עדיין שייך בזה 'חלל עליו כדי שישמור'.

ב. הצלת עוברים: במקרים בהם נדרש לחלל את השבת למען הצלת חיי עובר (מקרים בהם אין נשקפת סכנה לאם, דאל"כ פשיטא שדוחים השבת משום הצלת האם), כתבו הראשונים (רמב"ן נדה מד, וברשב"א וריטב"א שם) שאי אפשר להשתמש במקור של 'וחי בהם', מפני שהעובר איננו בכלל 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם'. ומכל מקום דוחים את השבת להצלתו מדין 'חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה'.

ואכן, מאחר וכל כח הדחייה בעובר הוא מטעם 'חלל כדי שישמור', כתב הגרש"ז (שלחן שלמה ש"ל), כי זהו דוקא כשיש אפשרות שיחיה וישמור מצוות. מה שאין כן כשידוע שיוולד שוטה או ללא הכרה ולא יתחייב במצוות, אין היתר לדחות שבת להצלתו. וזהו דוקא מפני שלא נאמר בו 'וחי בהם', מה שאין כן בהצלת אדם ילוד, שדוחין השבת להצילו משום 'וחי בהם', בזה נדחית השבת להצלתו גם כשידוע שלא יוכל לקיים המצוות, וכגון בהצלת חיי שוטה או מי שיחיה בלא הכרה [צמח' וכד]. שהלימוד מ'וחי בהם' הוא לדחות האיסורין עבור עצם הצלת חיי היהודי, וכמו שכתב רבינו עקיבא איגר (יומא פה) שנלמד מזה הכתוב שיש לדחות כל המצוות עבור עצם חיות נפש הישראל, החשובה לפני ה'.

אם דין 'חלל כדי שישמור' מועיל לדחות בספק סכנה

הנצי"ב (העמק שאלה א' ח, קס"ז י"ב) העלה לחדש, שבמקרים שחל רק הדין 'חלל כדי שישמור', אין דוחין את המצוות אלא בוודאי סכנה ולא בספק סכנה. שהרי מפורש בסוגיא ביומא (המובאת לעיל) שכל המקורות מלבד 'וחי בהם' אין מלמדים לדחות המצוות אלא במקום שיש ודאי סכנה. ומכאן זה הכריע למעשה שאין לחלל שבת להצלת עובר במקום ספק סכנה. מאחר שהמקור להצלתו הוא רק מדין 'חלל כדי שישמור', ואין זה מועיל במקום ספק².

אולם להלכה נקטו כל הפוסקים שלא כדבריו (עי' חיי אדם ס"ח י"ב, ועוד), וכמו שהאריך בציץ אליעזר (ח"א סמ"ג) שמפורש כן בדברי הראשונים, וכ"כ הגרש"ז (שם). וטעם הדבר מתבאר בשו"ע הרב (שו"י, ק"א סק"א) שכתב להתיר לחלל שבת כדי להציל משמד אף במקום ספק סכנה. וביאר, דאף שבתחילת הסוגיא מבואר שדין זה לא מועיל במקום ספק. מ"מ לאחר שלמדנו מ'וחי בהם' שאין לחלק בין ספק לוודאי סכנה, ממילא גם לענין שאר המקורות אין מחלקים בזה, והכל מועיל גם בספק סכנה.

² וכגון בהוראה שקיבל ראש ארגון אפרת מהגרי"א, שמותר להתקשר בשבת ולפעול כל הצריך למנוע המתת עובר.

³ והביא הנצי"ב ראיה לדבריו מדברי התוס' (ב"מ קיד), שהקשו אך הותר לאלהיה שהיה כהן להיכנס לחדר בן השונמית המת ולטמא את עצמו בכדי להחיותו. ותירצו התוספות דכיון שזהו פיקוח נפש והיה ברור לו שיחיה אותו, הרי פיקוח נפש דוחה את כל התורה. והקשה הנצי"ב, מדוע הוסיפו התוס' "שהיה ברור לו שיחיה", הרי גם ספק פיקוח נפש דוחה. וביאר, דכיון שכבר מת הילד, נמצא שלא שייך לדון כאן פיקוח נפש משום 'וחי בהם', ומה שהיה כאן דחיית מצוות הוא רק מכאן 'חלל כדי שישמור'. וכפי שנתבאר דין זה לא מועיל במקום ספק, ולכך הוכרחו התוס' לומר שהיה ברור לו שיחיה. ועי' ספר 'משנת פקוח נפש משיכ' לדחות הראיה.

מה דעתכם?

תגובות מעט הקודאים

התורה שיתייחס אל החסה כמאכלם, ויניח להם ליהנות ממנו כאות נפשם. וצ"ע.

בנוגע לשאלה, איך יש היתר לנקות החרקים מהחסה, אחר שפסק הרמב"ם כי מדיני ההפקר הוא שלא להרחיק בהמה שבאה מאליה תחת התאנה, נתקבלו התגובות הבאות:

התשובה פשוטה, שכן יסוד הדין שאין להרחיק את הבהמה נובע מחיוב ההפקר המוטל על הבעלים, והיינו שכמו שהרחיב הביאור בחוט שני דבכך שאין מרחיק את הבהמה נראה שאינו נוהג כדרך בעלים בשדהו, וזהו ניהוג ההפקר שמחוייב לנהוג בשדהו בשמיטה.

נראה דהבדל גדול יש בין המקרים: דבהמה אשר אוכלת תחת העץ התאנה היא לא אוכלת אוכל המיועד לאדם אלא אוכל המיועד כלומר סוג אוכל שברוך כלל אדם אוכלו. אך במקרה של החסה שאה אוכל המיועד לאדם כלומר אני הבן אדם רוצה לאוכלו, ודאי שבזה שאני רוצה לאוכלו כבר מתקיים הפקר לבני אדם, ומה שאני מזיז את התולעים זה כדי שאוכל להשתמש ובכך גם לקרוא לכך הפקר לבני אדם [משא"כ בתאנה אסר ר' נסים להזיזה רק כשמזיזה סתם, כי חס על הפירות].

ועל כן כל זה שייך דוקא לבעל השדה, שעליו מוטל חיוב ההפקר. מה שאין כן מי שנטל חסה מן ההפקר ובא לאוכלה, הרי איננו הבעלים ואין לו דין להפקירה אלא אדרבה לאוכלה. וכשם שאין זקוק להפקירה כך אינו מנוע מלסלק ממנה את בעלי החיים.

הרב אברהם אליאך

הרב איתמר שטיינברגר

בקשר לשאלה איך מותר להוריד את התולעים, התיירץ פשוט, הרי כפי שכתבתם האיסור להרחיק את הבהמה הוא חלק מדין ההפקר, וכאן שמוריד את התולעים הוא משום הוצאת הפסולת וא"כ אין בזה גריעותא בקיום דין ההפקר.

מש"כ מהאורחות רבינו שהסוברים שאין קדושה בנכרי אין להם על מה שיסמוכו, כ"כ ג"ג בדרך אמונה פ"ד הכ"ט ביאור ההלכה ד"ה גוי, בשם הגר"ש ברום זצ"ל.

הרב נתן י.

ומש"כ בביאור דבריו מהגר"ש אלישיב [א.ה. שהחז"א אמר כך כדי לחזק תודעת השמיטה], יש להוסיף שבאמת שהדברים מוכרחים שהרי החז"א עצמו בסי' י"ט ס"ק ו' כתב בלשון זה 'יש להם עלמה שיסמוכו' ואיך שמועה שבע"פ תוציא מהכתוב מפורש בספר. ועיי בזה בספר שערי שביעית סחורה ה' - דין הלווקת.

תגובת המערכת: הדבר טעון ביאור, שהרי זה גופא שמתייחס לחרקים כפסולת, אין לך הוראת בעלות גדולה מזו, שכן לפי דרישת התורה הק' כל שקדמה הבהמה, עליו לנהוג בפירות מנהג הפקר ולהניח לה לאכול, ומדוע גרע גורלם של החרקים, שבידו להתייחס אליהם כפסולת הנמצאת על מאכלו, הרי רצון

הרב יצחק לבין

בבוקר חג השבועות

האין 'חובה' לצאת כל ברכות השחר מהחזן?

בעיתותי שחר של חג השבועות, נהגו הציבור להתאסף סביב מי שנתחייב בברכות השחר, לצאת ממנו ידי חובת ברכות התורה, 'אלוקי נשמה' והמעביר שינה, שהניעור בלילה אינו יכול לברכן.

ואמנם המנהג הוא שהמוציא מברך כל ברכות השחר, והציבור עונים על ברכותיו. אך מצד **כוונת** הציבור, רבים נוהגים לכוין לצאת רק את מה שאין יכולים לברך בעצמם, ואילו את שאר ברכות השחר חוזרים ומברכים בעצמם.

ותמוה! מדוע אין חייבים לצאת ממנו כל הברכות משום ברוב עם הדרת מלך. ועיי תבואות שור (י"ט ח') בשם המבי"ט שבעלמא אין אחד מוציא את כולן משום שאין מצוי שמזומנים יחד, וא"כ בשבועות שכולם מזומנים סביבו ועונים אמן על ברכותיו, דין הוא שיהיו חייבים לצאת ממנו בכל ברכותיו?

לתגובות: מייל: A9768552@gmail.com פקס: 077-470-4472

לעיון

שאלות מדרתקות בהלכה המעשית בימינו

בשורה משמחת לעוסקים בסוגיות מוקצה

ניתן לקבל במייל מבוא יסודי ומקיף הפותח שער לסוגיות מוקצה המסועפות וכמו כן מראי מקומות בהירים ומפורטים על סדר סוגיות מוקצה בגמרא, משולבים בנידונים אקטואליים והשלכות מעשיות.

נותרו עותקים בודדים של הספר 'תורת השביעית' מראי מקומות בהירים ומפורטים על פרקים ז-ט במסכת שביעית ניתן להשיג בטל' 050-4150668 ניתן לקבל במייל את המהדורה החדשה והמורחבת הכוללת נידונים אקטואליים מרתקים שלחו בקשה ל: A9768552@gmail.com

הגליון מוקדש

לע"נ ר' דב ב"ר יחזקאל שרגא ז"ל

נלב"ע כ"ה כסלו

ת.נ.צ.ב.ה.

משתתפים בזיכוי הרבים - לעילוי נשמת יקירינו! 3 דרכים להקדיש את הגליונות :

1. בטלפון: 0799-690776 2. בנדריים פלוס קופת מנון אש התורה 3. במייל.